

El primer ministre francès, el barceloní Manuel Valls, ha publicat 'chez' Grasset un llibret, *L'exigence* (gener 2016), que aplega els seus dos discursos a l'Assemblea Nacional sobre el terrorisme islàmic. No ha estat precisament un èxit de llibreries (en els primers quinze dies va despatxar amb prou feines cinc-cents exemplars), però indica la seriositat amb què el poder polític francès es pren el debat cultural sobre l'islam.

El debat francès sobre l'islam

Reportatge de Ramon Alcoberro

El llibre de Valls comença de la manera més severa i solemne possible, amb un pròleg de resonàncies gaullistes: "Hem entrat, amb la violència més absoluta, en una nova època. Davant nostre un totalitarisme islamista que ha jurat posar-nos de genolls, fer regnar el terror i el caos, abatre els valors democràtics i universals de llibertat, d'igualtat i de fraternitat. (...) Estem en guerra contra aquest enemic implacable. (...) la vida i la dignitat humana no tenen per a ell valor. Mata a sang freda, talla els caps, viola els cossos, arranca les vides, destrueix el geni de la humanitat, destrueix les restes d'una història que no correspon a la seva ideologia. Un sol mot d'ordre: el caos, sembrar el caos. Estem en guerra

contra aquest enemic implacable. És una lluita ferotge que hem de lliurar, al nostre terror i arreu on l'enemic sigui". Poca broma, doncs. A la guerra com a la guerra.

A França, hi viuen 4.700.000 musulmans (cens de 2010) i per a Valls el diagnòstic és clar: sense limitar els drets de ningú, ni cap llibertat de culte, per evitar l'ascens de l'islamisme cal controlar l'escola. En les seves paraules: "La República no és possible sense l'escola i l'escola no és possible sense la República. Hem deixat passar massa coses a l'escola". Cal, a més, prendre clarament l'opció per la laïcitat: "La laïcitat és la possibilitat de creure o de no creure. Davant l'atac que hem patit, França més que mai ha de batre's pels seus valors fonamentals". Valls,

com un De Gaulle rediviu, té clara una idea de França: "la França que encarna la universalitat, França és l'esperit de les Llums; França és l'ideal democràtic; (...) França és aquesta barreja tan singular de dignitat, d'insolència i d'eloqüència" (discurs del 13 de gener de 2015). Així, doncs, "lluitar contra la radicalització no és buscar ni excuses ni justificacions. No és caure en l'autoflagel·lació. És, al contrari, estar a l'altura d'una exigència considerable de lucidesa" (19 de novembre de 2015). Convé recordar que més d'onze mil persones estan fitxades avui dia a França com a potencialment sospitoses d'activitats islàmiques.

Els dos discursos de Valls (13 de gener i 19 de novembre de 2015) sorprenen tant perquè estilísticament són peces

VIII) barrejat amb la tecnologia més moderna i amb un ús intensiu d'Internet, troba ressò entre joves sense futur que se senten discriminats tant en les ciutats dormitori, la *banlieue*, de França i del Regne Unit, com al Baix Llobregat o al Maresme. I no és cosa de prendre-s'ho a broma. Però, a diferència d'Espanya, on el problema es veu encara com una qüestió d'ordre públic, el debat intel·lectual sobre l'islam és perfectament viu a França. Gairebé tots els intel·lectuals d'un cert nivell han publicat la seva opinió sobre el tema i en només tres mesos ja han vist la llum una vintena de llibres sobre l'islam a França.

L'Estat Islàmic, que és una anormalitat jurídica més que evident, no té res de caòtic; emet moneda (en or!), garanteix l'ordre públic (sense manies!) i exporta petroli que es ven a l'odiït Occident a través d'empreses perfectament legals radicades a Turquia (sense que ni les potències occidentals ni l'Estat turc ho impedeixin!). A les ciutats controlades per l'Estat Islàmic hi ha electricitat i menjar quan a la resta de Síria i Iraq falta de tot. Es cobren impostos i el pressupost anual és d'uns 2.500 o 3.000 milions de dòlars segons fonts occidentals.

Morin i Onfray, en el debat

Arran dels assassinats de *Charlie Hebdo*, dos dels filòsofs francesos de primer nivell, Edgar Morin i Michel Onfray, van intervenir en la polèmica francesa sobre el Daesh amb articles significatius: "Essays de comprendre" (Morin, gener 2015) i "Le balaye de l'apprenti sorcier" (Onfray, gener 2015), que mostren prou clarament la importància del tema. Morin, jueu sefardita d'origen, resistent a la II Guerra Mundial i amic personal del president Hollande, és qui ha rebut més en el debat. Per a ell, més enllà de la situació internacional, el que ha produït la internacionalització del conflicte són "les condicions d'una *guetització* creixent dels joves musulmans francesos" com les que es donen a "les faveles brasileres o a les ciutats-misèria colombianes" (sic). No s'ha estat d'escriure que: "una gran majoria d'arabo-musulmans [francesos] pateixen per les humiliacions patides pel món àrab. Veuen en les guerres americanes de l'Afganistan i d'Iraq intervencions imperialistes contra les nacions àrabs". Veuen fanatisme en els joves voluntaris

que van a combatre a favor del Daesh però recorda que "També la guerra civil espanyola va atraure revolucionaris i demòcrates d'una munió de països per lluitar colze a colze amb els republicans". En opinió de Morin la lluita contra l'Estat Islàmic és impotent perquè és contradictòria. D'una banda s'hi ha afegit Aràbia Saudita, "el país que té un règim més semblant al que Daesh vol imposar" (sic), de l'altra Turquia és més contrària als kurds que al mateix Estat Islàmic, de manera que no s'hi pot comptar seriosament. En conseqüència: "S'acosta el moment d'un conflicte podrit. El conflicte d'Orient Mitjà està podrit per la barreja de guerres civils, de guerres de religió i de guerra internacionalitzada per la intervenció de múltiples potències".

La resposta de Morin és: "introduir al cor de la cultura francesa, i en primer lloc de l'escola, una cultura històrica (...) Cal recordar què va ser el catolicisme durant segles". Cal recordar, a més, que les Brigades Roges i les Brigades Negres a Itàlia, o la Baader-Meinhof a Alemanya, van cometre també "atemptats delirants i monstruosos". Però sobretot cal "una regeneració del pensament que comporta necessàriament una regeneració del pensament polític".

Onfray, per la seva banda, és molt més taxatiu. França s'ha volgut creure durant anys una mentida, segons la qual l'islam és una religió "de pau, tolerància i amor", cosa filològicament errònia. "Cal no haver llegit mai l'Alcorà, els hadits del Profeta o la seva biografia –diu– per gosar sostenir tal cosa!". El problema és, d'arrel, una concepció angelical de la política que no vol veure el que resulta evident per a qui llegeixi els textos: "L'esquerra liberal i l'esquerra antiliberal combreguen en aquesta ceguesa, deixant el camp lliure a Marine Le Pen que s'engolfa la mar de contenta i, ai las, amb èxit en el buit deixat per la denegació de l'esquerra. La diferència entre l'islam pacífic i integrat en la República (...) i l'islam dels qui es presenten com a antisemites, fal·lòcrates, misògins, homòfobs, bel·licistes, guerrers i que maten en nom d'un llibre que diu que no s'ha de matar (...) no és de naturalesa, sinó de grau".

Així està el debat i d'aquesta polèmica en dependrà el destí d'Europa durant els darrers anys. Convé estar-hi atents. ●

magníficament escrites, amb el valor retòric i històric que tenen les declaracions polítiques significatives de debò, com –sobretot– perquè no s'estalvien la maleïda paraula "guerra". D'una banda hi ha els valors d'Occident, de l'altra, com diu el primer ministre francès, el caos: "És la resposta eficaç del dret, d'un país lliure, davant d'una ideologia del caos". El debat clàssic de la filosofia política dels anys trenta (amic/enemic) torna amb força. Si un president espanyol fes una declaració solemne d'aquesta mena i la publicués en un llibret a cinc euros que es troba fins i tot a les benzineres, no li faria cas ningú i es prendria per una exageració evident o per una proclama d'extrema dreta. Tampoc l'escriuria amb la cura i l'estil que mostra Valls. Però la França que ara mateix viu en estat d'excepció se'ls ha pres d'una manera perfectament seriosa.

Una guerra a la llunyana Síria, dirigida per un dissident d'Al-Qaida, de qui ningú sap res, Abú Bakr Al-Baghdadi, encén França i esfilagarsa Bèlgica, i amb ella Europa. Un somni que sembla anacrònic (restaurar el califat del segle